

- URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2020/apr/03/coronavirus-quarantine-abuse-domestic-violence>
8. Roy Lachmi Deb Domestic Violence Cases Across India Swell Since Coronavirus Lockdown. *Outlook India*. 7 April 2020. URL: <https://www.outlookindia.com/website/story/india-news-rise-in-domestic-violence-across-all-strata-of-society-in-the-coronavirus-lockdown-period/350249>
 9. Welle (www.dw.com), Deutsche. Coronavirus fuels domestic violence in the Middle East | DW | 02.04.2020. DW.COM (en-GB).
 10. Xue J., Chen J., Chen C., Hu R., Zhu T. The Hidden Pandemic of Family Violence During COVID-19 : Unsupervised Learning of Tweets. *Journal of Medical Internet Research*. 2020. Vol. 22, № 11. P. e24361. <https://doi.org/10.2196/24361>
 11. Wagers S. Domestic violence growing in wake of coronavirus outbreak. *The Conversation*. 2020. URL: <https://theconversation.com/domestic-violence-growing-inwake-of-coronavirus-outbreak-135598>
 12. Humphreys K .L., Myint M. T., Zeanah C. H. Increased Risk for Family Violence During the COVID-19 Pandemic. *Pediatrics*. 2020. Vol. 146, № 1. P. e20200982. <https://doi.org/10.1542/peds.2020-098>

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ПІД ЧАС COVID-19: ВИКЛИКИ ПРАВООХОРОННІЙ СИСТЕМІ

Крупнова Л.В.

*адвокат, доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України, професор кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Гальмування економічного розвитку та зростання загальної суспільної напруги є очевидними наслідками будь-якого глобального соціального потрясіння. Водночас у такий час завжди підіймаються на поверхню та загострюються проблеми, вирішенню яких до того не було приділено належної уваги з боку правоохоронних органів. Проблема домашнього насилля та гендерної нерівності – одна з таких.

Пандемія COVID-19 позначилася на різних соціальних групах порізно, а саме мала наслідком збільшення випадків домашнього

насильства щодо жінок у майже всіх країнах, хоча навіть до 2020 року кожна третя жінка у світі переживала ту чи іншу форму насильства [6, с. 54]. Здається зрозумілим, що домашнє насильство є порушенням визнаних міжнародною спільнотою прав, зокрема права на звільнення від катувань та нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження, права на особисте та сімейне життя і, за деяких обставин, саме права на життя. Однак, лише порівняно нещодавно домашнє насильство стало розглядатися через призму прав людини.

З цієї позиції важливою віхою захисту прав жертв домашнього насильства є положення Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульської конвенції), які встановлюють не лише декларації, а конкретні зобов'язання держави щодо вдосконалення законодавства та правозастосовної практики [1, с. 5]. Дана Конвенція стала першим юридично обов'язковим документом в Європі з цього питання і найбільш масштабною міжнародною угодою за обсягом правового регулювання відповідної проблематики [1, 5-6]. Основними цілями Стамбульської конвенції є захист жінок від усіх форм насильства; запобігання, переслідування й усунення такого явища, як насильство щодо жінок та домашнє насильство, а також сприяння ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок і досягнення рівності між жінками та чоловіками, в тому числі шляхом розширення прав і можливостей жінок [3]. Проте положення Конвенції можуть бути застосовані також і щодо чоловіків, дітей-свідків та дітей-жертв випадків домашнього насильства. У ній визначаються і кваліфікуються форми насильства стосовно жінок, зокрема психологічне насильство, переслідування, фізичне насильство та сексуальне насильство, включно зі звалтуванням, що чітко охоплює участь у неузгоджених з особою актах сексуального характеру, примусові шлюби, примусові аборти, примусову стерилізацію, сексуальні домагання та інші кримінальні правопорушення [3].

Варто зазначити, що попри те, що були внесені зміни до законодавства України згідно зі стандартами Конвенції (доповнено КК України відповідною статтею, визначено форми домашнього насильства тощо) сама Конвенція так і не була ратифікована.

Боротьба з домашнім насильством в умовах COVID-19 вимагає комплексного підходу із застосуванням усіх механізмів публічного управління. Закладена Конвенцією схема боротьби з домашнім насильством, що полягає у трьох основних кроках – «запобігання, захист, кримінальна відповідальність для винних», особливо актуальна. Як справедливо зазначає Черевко К. О., запобігання і реагування на насильство стосовно жінок охоплює зобов'язання сприяти змінам у ставленні та поведінці, які виправдовують насильство щодо жінок, навчати фахівців, які працюють з постраждалими, для запобігання насильству та його виявлення, а також розроблення корекційних програм для «кривдників»

[5, с. 53]. Необхідною умовою протидії у період пандемії також є активне інформування населення про ознаки домашнього насильства, його види та органи державної влади, що уповноважені вчиняти дії, спрямовані на захист потерпілих, а також номери гарячих ліній, адреси притулків тощо. Не менш важливим є забезпечення діяльності центрів надання психологічної підтримки жертвам домашнього насильства.

Однією з проблем ефективного захисту прав потерпілих від домашнього насильства є проблема розмежування складів злочинів, зокрема ст. 126-1 КК України, яка визначає поняття домашнього насильства може конкурувати зі складами злочинів, передбачених ст. 121 «Умисне тяжке тілесне ушкодження», ст. 122 « Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження», ст. 125 «Умисне легке тілесне ушкодження», ст. 126 «Побої і мордування» КК України [4]. Викликає труднощі також і розмежування ст. 126-1 КК України та ст. 173-2 КУпАП [2].

Водночас існують у профільному законодавстві також прогалини, які ускладнюють захист потерпілих від домашнього насильства, оскільки поки вони не є кримінально караними. Зокрема, Стамбульська конвенція до форм домашнього насильства відносить також цькування в Інтернеті з відповідними гендерно обумовленими погрозами, переслідування та сексуальне домагання.

Проте основним елементом системи протидії домашньому насильству в період COVID-19 залишається притягнення правопорушників до відповідальності, забезпечення ефективного представництва та участі потерпілих у процесі здійснення правосуддя. У зв'язку з цим періодично має здійснюватися проводити огляд, оцінювання і перегляд своїх законів, кодексів і процедур, зокрема свого кримінального законодавства, з тим, щоб забезпечити їхню силу й ефективність у викоріненні насильства щодо жінок і ліквідувати положення, що передбачають або виправдовують насильство стосовно жінок; проводити огляд, оцінювання і перегляд свого кримінального та цивільного законодавства в межах своїх національних правових систем із метою заборони всіх актів насильства стосовно жінок і за наявності таких уживати з цією метою необхідних заходів тощо [5, с. 55].

Отже, домашнє насильство слід розглядати через призму прав людини, а правоохоронним органам необхідно забезпечувати ефективні захист потерпілих та переслідування правопорушників відповідно до міжнародних стандартів в умовах COVID-19.

Література:

1. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі. Науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України. К.: Ваіте, 2019. 288 с.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. №8073-Х. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 01.10.2021).
3. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами від 11.05.2011 року. URL: <https://rm.coe.int/1680462546>
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. №2341-III. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 01.10.2021).
5. Черевко К. О. Домашнє насильство та насильствр щодо жінок у розрізі законодавства України. Вісник кримінологічної асоціації України. 2021. №1 (24). С. 50-59.
6. Rafael Guerra LUND, Scheila MÂNICA, Giselle Mânica. Collateral issues in times of Covid-19: child abuse, domestic violence and femicide. Revista Brasileira de Odontologia Legal. 2020. № 7(2). P. 54-69.

ДИСТАНЦІЙНА РОБОТА ЖІНОК ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ

Панюк Т.П.

*кандидат економічних наук, професор,
професор кафедри економічної теорії*

*Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, Україна*

Проблеми, які стоять перед цілим світом та перед Україною зокрема через COVID-19, пов'язані із захистом прав людини і забезпеченням гендерної рівності. Наслідки пандемії мають вплив на жінок та дівчат в Україні, зокрема що стосується сфери трудових, сімейних відносин та захисту від гендерно зумовленого насильства. Аби можна було подолати наслідки впливу пандемії на права людини та забезпечення гендерної рівності, важливо систематично здійснювати моніторинг та досліджувати стан дотримання прав жінок. Адже наслідки COVID-19 не є короточасними та будуть більш видимими після завершення пандемії.

Значна частина зарубіжних науковців стверджують, що в результаті пандемії ми отримаємо чималий «відкат фемінізму», зокрема тих зусиль, які було докладено для досягнення гендерної рівності, і в Україні також. Такі наслідки мала криза, спричинена вірусом Ебола, у трьох